

Toponímia d'Eslida¹

1. FONTS D'ESTUDI

La relació de sigles ací exposada és la clau per a interpretar correctament la informació continguda en la base de dades TOPOFITX, tal com es detalla en el punt 3, i en alguns dels punts de l'estudi.

1.1. Fonts orals

O1: Josep Manzana San Pablo.

MG: Miquel Gómez Mondragon.

RB: Vicent Sorribes Latorre, Josep Silvestre Silvestre, Rafael Torres Mondragon, Rafael Molina Mondragon.

EC: Emili Manzana.

FF: Joan Chesa Sorribes i Vicent Chesa Sorribes.

FP: Joan Chesa Sanchis

TF: Vicent Gómez Doñate i Antoni Doñate Silvestre.

OO: Coneixements personals.

1.2. Fonts escrites

EH: Gómez Mondragon, Miguel (1982): *Eslida y su historia*. Segorbe, Publicaciones de la Caja de Ahorros y M.P. de Segorbe.

CA: Fitxes parcel·làries de la «Cámara Agraria» d'Eslida. Són de l'època de l'«Hermandad Sindical», sobre els anys 1950 o 1960. Mostren moltíssimes vacil·lacions i un alt grau de castellanització.

MM: Mapes: militars, de la «Cámara Agraria» d'Eslida, i de la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports. No proporcionen documentació fiable.

1. Vull expressar el meu agraïment a Lluís Gimeno Betí, Antoni López Quiles, Ferran Ballester Jaime i Mikel de Epalza, que han contribuït més del que es pensen a millorar aquest estudi. Així mateix, vull manifestar la meua gratitud a tots els informants, alguns dels quals ja ens han faltat.

Aquest estudi ha estat subvencionat per una beca de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana (Pla EVA 1991).

2. ESTUDI

2.1. Alta presència d'antropònims

Un fet destacable de l'actual sistema toponímic d'Eslida és que la major part dels topònims del terme són antropotopònims; i molt recents ja que són de gent viva o que ha estat coneguda dels actuals habitants del poble. Aquest fet, però, no indica pèrdua de vigència del sistema toponímic tradicional, ja que per regla general es tracta dels apel·latius de construccions humanes relativament recents o que prenen nom a partir de les famílies dels propietaris. Una altra característica remarcable és la presència d'un únic hagiòtopònim en tot el terme: la *font de Sant Josep*.

2.2. Comentari d'alguns topònims destacats

2.2.1. *Aire, molí d'*

Segons em va comentar MG, aquesta peculiar denominació dels molins de vent troba les seves arrels a Maó, on aquests enginys també reben la denominació de *molí d'aire*. La qüestió és que dos homes del poble hi van anar presos, i a Menorca van aprendre l'art i l'ofici dels molins. Quan van tornar, en van construir un i també en van dur el nom. Sembla que mai no va funcionar.

2.2.2. *Artiga, l'*

Segons la definició de Coromines, *artiga* és un tros de terra en què han arrabassat les mates i bosc per conrear-lo; i assenyala que aquesta forma és més vivaç en el triangle Mataró-Vic-Girona. Alcover & Moll, i també Coromines, n'assenyalen la presència al Maestrat (Vilafranca, Vistabella, Xodos). Hi caldria afegir, per tant, aquesta presència a Eslida. En el nostre cas, no és una paraula viva: la gent del poble en desconeix el significat.

2.2.3. *Bala, toll de la*

Aquest indret deu el nom a uns afusellaments que hi va fer la partida de Cucala durant les Guerres Carlines.

2.2.4. *Cagaferro, el*

En el DCVB trobem que *cagaferro* és escòria de carbó i metall cremat. Aquesta partida pren el nom de les pedres ferruginoses que abunden en la superfície.

2.2.5. *Cantalar, el*

En Alcover & Moll es troba que *cantalar* és un lloc on hi ha molts cantals. Efectivament, cantalar és un col·lectiu. Coromines dona l'ètim CANTALE, que és un derivat de CANTUS, i documenta el topònim a Morella i cap al sud.

El Llosar i el Morteral són altres topònims formats amb col·lectius.

2.2.6. *Castro*

En el DECLC s'explica que la forma llatina CASTRUM 'castellet, fortificació' va caure ràpidament en desús, fet constatable perquè en la toponímia catalana els pocs representants que n'han romàs presenten fortes alteracions; tots exceptuant justament el que es recull en aquest estudi: el *Castro* o *Castre* de la serra d'Espadà. El castell de Castro ha constituït, en alguns períodes de temps, un municipi autònom. Quan no, ha passat en diferents vegades a Eslida o a Fondegulla (on s'ubica actualment). La qüestió és que la denominació d'aquest castell dóna nom a una vasta zona del terme d'Eslida compresa pels vessants d'un gran barranc que hi condueix. El castell de Castro, segons el mateix Coromines, ja apareix documentat en les Cròniques de Jaume I, Muntaner i Pere III.

Jordi Bruguera (1988:318), en el seu estudi sobre la toponímia de la Crònica de Jaume I diu:

Castro 249, DEV *Castre*; *Castre* (Ferran Sanxes de) 380. No localitzat. Pel context, podria ésser a la Plana Alta o Baixa. Carreras y Candi (en el vol. dedicat a Castelló de la Plana, p. 148) cita un Castro prop de Morella.

I efectivament, en el capítol 249 del *Llibre dels Feits* trobem (cito per l'edició de Ferran Soldevila):

E quan venc altre dia venc-nos missatge d'Uixó e de Nubles, e de Castro, que si els volfem fer bé que ens retrien los castells, pus Almenara havíem, que ben coneixien que Nostre Senyor volia que nós haguéssem la terra.

Sembla evident, com ja recull el DECLC, que el Castro citat dins la Crònica de Jaume I és el de la Serra d'Espadà.

2.2.7. *Cerdà, ombria*

En sentit recte, *cerdà* fa referència a un nadiu o propi de la comarca de la Cerdanya. La seva presència al terme d'Eslida ha d'imputar-se, amb molta probabilitat, a un llinatge.

2.2.8. *Cocons i clotxes*

*Cocó*² ha esdevingut a Eslida una paraula opaca. Aquesta paraula ha deixat un topònim important i dels més populars entre la població d'Eslida, però ha perdut tota la seva vitalitat en favor de *clotxa*³, genèric ben ric i susceptible de generar

2. *Cocó*, en la definició de Coromines, és un clot en la roca on es congria l'aigua, generalment la de pluja. En la definició d'Alcover & Moll és un clot natural obert en la roca, dins el qual es posa aigua quan plou o quan hi arriba la mar.

3. Clot de poca profunditat, segons la definició d'Alcover & Moll.

derivats, com ara *el Clotxó*. Coromines ja documenta aquesta particularitat valenciana, i cita expressament la serra d'Espadà com a lloc amb presència de la forma *clotxó*.

2.2.9. *Corralissa, la*

Alcover & Moll recull diferents accepcions del terme: corral abandonat i mig caigut; clos per a tancar el bestiar (Vinaròs, Cabanes, Benassal, Calasseit); corral gran i fora del poblat, just tancat de paret, sense teulada (Gandesa, Tortosa). Aquesta última accepció s'avé amb prou exactitud al tipus de construcció que va generar aquest topònim a Eslida: construcció sense teulada, de forma aproximadament circular per a tancar-hi bestiar.

2.2.10. *Costera, la*

Segons Alcover & Moll, ens trobem davant de la forma femenina de *coster*, derivat de *costa* (en el sentit de 'pendent').

2.2.11. *Espinal, plaça de l'*

Coromines considera que aquesta forma és una reducció fonètica del mot *espinalb* (<SPINUS ALBUS) 'arç blanc'.

2.2.12. *Fonillet*

Ací tenim el nom d'una font. Pel seu aspecte sembla una forma romànica, sobre la base *fonte*. Però no he sigut capaç de destriar-ne l'etimologia i el significat. Per això tampoc no descartaria la possibilitat que l'àrab hi tingués alguna influència, bé d'aportació, bé de modificació de la forma.

2.2.13. *L'Oret*

El topònim *l'Oret* (o *Loret*, el cas és que no es pot dir *Oret* tot sol) dóna nom a una partida, a un gran barranc i a d'altres elements menors que hi ha. Ja el tenim ben documentat des del segle XIII. En Gómez Mondragon (1982:23) es recull una cita del *Llibre de Repartiment* de València en què apareix citat el topònim que ara tracto:

«A G. Lupi de Peracelz / miles / alqueriam de Lauret / sitam iuxta Eslidam / cum VI iovatis contiguus eidem, sine furnis et molendis. XIII septembris.»

A Guillem Llop de Peracelz, cavaller, l'alqueria de Lauret, situada al costat d'Eslida, amb sis jovades de terra que li són contigües, sense forns ni molins, 13 de setembre de 1237.

Aquesta referència a la forma *lauret* del *Llibre de Repartiment* també és aprofitada en diferents manuals universitaris, com ara veurem.

Galmés de Fuentes (1983:141) constata la conservació del diftong llatí –AU– en els *Llibres de Repartiment* de Mallorca i de València, i cita, entre d'altres, la

forma del de València *Lauret*⁴, tot considerant-la diminutiu de LAURU. Sosté que el mossàrab valencià era conservador en aquest punt, i que la reducció del diftong a *o* d'algunes formes en els *Llibres de Repartiment* és influència catalana. Més endavant, quan parla de la l- inicial, cita novament la forma *Lauret*⁵, i l'explica a partir de la forma LAURETU "llor, llorer". Galmés mostra com el mossàrab valencià palatalitzava aquestes L-.

Nadal & Prats (1987:224) citen, del *Llibre de Repartiment* de València, la forma *Lauret*, i l'expliquen també com a diminutiu de la forma LAURU. La comenten a propòsit de la resistència a la monoftongació del diftong –AU– del romanç valencià anterior a la conquesta jaumina. Després, en parlar de la palatalització de la l- inicial llatina (p. 226), citen novament la forma *Lauret*, però comenten, com Galmés de Fuentes, que els copistes catalans, de la mateixa manera que feien en la seva llengua, escrivissin el so [ʎ-] dels mossàrabismes amb la grafia *l*.

El cas és que la forma oral no és, ni de bon tros, [ʎorét], sinó [lorét]. Si considerem la fortíssima tendència que encara avui té el català a palatalitzar les [l] inicials, no podem menys que sorprendre'ns. La qüestió és delicada perquè tot apunta a un ètim LAURETU (Lloret, per tant). Però, per què no ha palatalitzat la L- inicial? Hi ha alguna influència àrab pel mig? No ho sé, de moment.

Una possible explicació és que, des de molt antic, la paraula esdevingués opa-ca, i la L- inicial fos reanalitzada com a article (l'Oret). Això l'hauria preservada de la palatalització.

Arribats a aquest punt, cal jugar amb les dues hipòtesis. Finalment he optat per la segona, i així grafio *l'Oret*, ja que em resisteixo a donar un tractament de cultisme a un element tan popular com és un topònim. A més a més, no és absolutament evident que LAURETU en sigui realment l'ètim.

2.2.14. *Poviles, les*

El fill o filla única d'una casa s'anomena pubill, povil, pubil. Alcover & Moll presenta les formes pubil, pubila com a típicament mallorquines; mentre que les formes povil, povila serien les predominants a València, afirmació que aquest topònim corrobora.

2.2.15. *Roia, penya*

El nom que ara tracto fa referència al color d'algunes roques d'aquella muntanya. Per què no *roja*, doncs? Aquest topònim ha d'explicar-se segurament com a aragonesisme. Des del punt de vista fònic, presenta una *o* tancada claríssima. I, a més a més, s'ha de tenir en compte que realment Eslida i Aín són frontera lingüís-

4. alq. de Lauret I, 47 < dim. de l a u r u.

5. alq. de Lauret I, 47 < l a u r e t u 'laurel'.

tica entre el català i les parles xurres de base castellano-aragonesa (Xòvar, Almedíxer, l'Alcúdia de Veo).

2.2.16. *Rossa, la*

Hi ha moltes maneres d'interpretar aquest topònim: terreny relacionat amb alguna propietària de cabells rossos, referència al color de la terra o de les roques (tot i que crec que aquesta accepció del terme ros no ha estat mai habitual per aquesta zona), nom de dona d'origen castellà (d'alguna dona relacionada amb el terreny). El coneixement de l'antiguitat del topònim potser ajudaria molt a aclarir la interpretació escaient.

2.2.17. *Salze, font del*

La forma recollida oralment és [sárser]. El DCVB ja recull com a variants ortogràfiques de *salze* les formes *sâlzer* i *sâlcser*, ben pròximes a la realitat oral constatada. La primera [r] de la forma recollida pot explicar-se per assimilació a la -r final.

Coromines explica la presència d'aquesta -r final no etimològica (*salze* <SÁLICE) a partir de l'analogia amb àlber. Així, *salze* passaria de fer un plural *salzes* a fer *sâlzers* (com *àlber-àlbers*). Aquesta -r epentètica és molt habitual a tot el País Valencià.

2.2.18. *Serrada, la*

En el DECLC hom pot trobar que aquest substantiu femení és típic i antic en tot el nord valencià. En altres comarques se'n diria un *tancat*, un *clos* o una *closa*. En plural s'usa sovint amb un sentit més difús, com 'bandes' o 'paratges'. Coromines cita una sèrie de municipis en què aquesta forma apareix com a genèric o com a topònim: Hortells, la Mata, Castellfort, Ares, Vilafranca, Vistabella, Benafigs, Culla, Xodos, i fins i tot una avançadeta a l'Algar del Palància («la Serâ», transcriu) on ja és una forma petrificada com a topònim, perquè és el nom d'una partida del terme. Per tant, a aquesta llista caldria afegir-hi Eslida, on aquest nom sona igual i mostra la mateixa opacitat que en la localitat d'Algar del Palància.

2.3. Toponímia de base aràbiga

Hi ha una sèrie de topònims que són de base aràbiga o, si més no, s'hi podria pensar. Amb excepció del cas ja comentat de *Fonillet*, són els següents:

2.3.1. *Albir, font d'*

Segons Alcover & Moll, prové de la forma *al-bir*, 'el pou'. Aquesta circumstància me l'ha confirmada personalment En Míquel de Epalza.

2.3.2. *Alfeig, horta*

Ací la cosa ja no és tan senzilla. Realment, ni tan sols estic segur que s'hagi de transcriure així. Els informants pronunciaven aquest topònim de diferents maneres: [ʔrtalfétʃ] (horta Alfeig?), [ʔrtelfétʃ] (horta el Feig, horta del Feig). Aquesta segona pronúncia permet d'explicar formes escrites com ara «Feig» o «Fech». En Míkel de Epalza em va escriure que la forma *Alfeig*, etimològicament, no provindria d'un arabisme amb significat d'«horta», sinó d'un relleu muntanyós proper. Això sí que és realment significatiu, ja que aquesta horta s'estén pel vessant NE de *el Cerro*, muntanyeta fàcilment identificable que, a la llum d'aquesta interpretació etimològica, té totes les possibilitats de ser l'originadora d'aquesta forma. De qualsevol manera, mentre no pugui conèixer amb seguretat la interpretació d'aquest topònim i la manera més correcta de transcriure'l, opto per la forma *Alfeig*.

2.3.3. *Ataüt, bassa de l'*

La paraula *taüt* o *ataüt* és un arabisme (tābūt). Coromines reconeix que predomina la variant *ataüt*, amb l'article àrab aglutinat. Alcover & Moll fa l'observació que el gènere femení hi ha predominat sempre, i ara encara en el terreny popular i dialectal, constatació que és ratificada en el DECLC. Per tot això he optat per deixar de banda la preferència de la normativa actual i fer més cas de l'ús dels informants, ben avalat, segons es veu, per l'ús clàssic.

2.3.4. *Berambuig i Berissanda*

Tot sembla indicar que aquests topònims s'han format sobre les formes *ben* o *beni*. Sobre el primer, grafiat *Villambuch* i d'altres formes semblants en mapes militars, documents oficials i retolació viària, MG em va comentar que provenia de la forma *ben-al-botuig*. Si és així, la [ʃ] s'ha d'explicar a partir de la dissimilació de la [n] de *ben*. Pel que fa a *Berissanda*, el mateix MG em va comentar que *Sanda* (o *Çanda*) és, en àrab, un nom propi femení. De la mateixa manera que en el punt 2.3.2, mentre no tingui documentació més aclaridora, ortografiaré *Berambuig* i *Berissanda*.

2.3.5. *Tarraguan i Xaulín*

Aquesta parella de topònims presenten una [-n] final perfectament conservada que els fa molt sospitosos: tenen un aspecte poc romànic, especialment, el segon. En relació a la forma *Tarraguan*, els informants no van mostrar cap vacil·lació: la forma és [taraywán], i la transcriuré tal com ja he fet.

La forma *Xaulín* és més complexa. Ja els mateixos informants la pronuncien de diferents maneres, i aquestes variants diferents arriben a ser incomprensibles per als altres informants: [jawlín], [ajʃjulín], [ʃjulín], [ajʃiwlín]. MG em va comunicar que provenia de la forma *Ciling*. El que sí que sembla clar és que el grup [aj-] inicial d'alguna de les variants pot ser explicat per epèntesi (tipus *xarop* - *aixarop*). Per

tant, mentre no disposi d'informació més fiable, també recomano la transcripció del topònim amb la forma *Xaulín* [jawlín].

3. CORPUS

A continuació hi ha la relació de tots els topònims recollits. Hom podrà trobar ací el nom popular dels topònims i la proposta de normalització que, ara per ara, he fet. A més, cada topònim va acompanyat d'un número que fa referència al tipus d'indret, construcció o accident orogràfic de què es tracta. La clau és la següent⁶:

10401: Caseta	50602: Pla
10402: Corral	50701: Costa
20205: Molí	50803: Cova
20903: Mina	50901: Partida, tros
20904: Pedrera	50902: Bosc
21400: Carbonera	50903: Ombria
30507: Camí	50904: Solana
30508: Assagador	50906: Era
30509: Pont	50907: Hort, horta
30602: Aqüeducte (arc)	50908: Paratge
40401: Castell	60108: Toll, clotxa
40410: Arbre singular	60201: Bassa
40702: Calvari	60202: Aljub
50101: Puntal, muntanya, penya, llom	60204: Pou
50203: Penyes	60205: Nevera, pou de gel
50302: Coll	60207: Motor, sènia
50303: Foia	60302: Rambla
50304: Clot	60303: Barranc, reguer
50305: Vall	60305: Font
50306: Estret	60501: Assut

Per obtenir més informació sobre cada topònim, tal com les coordenades UTM o les fonts orals o escrites que els han proporcionat –vegeu el punt 1–, cal consultar la base de dades TOPOFITX, creada en el marc d'un projecte toponímic de la Generalitat Valenciana i de la qual conservo una còpia dels registres corresponents a la toponímia d'Eslida. Heus ací la llista:

- Aín, arc de Camí d': Aín, arc del Camí d': 30602
- Aín, assut de Camí d': Aín, assut del Camí d': 60501
- Aín, bassa de Camí d': Aín, bassa del Camí d': 60201

6. La Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana proporciona la clau. Ací només figura l'adaptació que he necessitat.

Aín, camí d': Aín, camí d': 30507
 Aín, covetes d': Aín, covetes d': 50803
 Aín, horta Camí d': Aín, horta del Camí d'Aín: 50907
 Aín, ombria Camí d': Aín, ombria del Camí d': 50903
 Aín, pla de Camí d': Aín, pla del Camí d': 50602
 Aín, rambla de Camí d': Aín, rambla del Camí d': 60302
 Aín, solana Camí d': Aín, solana del Camí d': 50904
 Aire, molí d': Aire, molí d': 20205
 Albir, bassa de la font d': Albir, bassa de la font d': 60201
 Albir, font d': Albir, font d': 60305
 Albir, horta de la Font d': Albir, horta de la Font d': 50907
 Albir, motor de la Font d': Albir, motor de la font d': 60207
 Alcona, penyes de l': Alcona, penyes de l': 50203
 Alcornocaret Fosc, l': Alcornocaret Fosc, l': 50902
 Alfeig, bassa d': Alfeig, bassa d': 60201
 Alfeig, horta: Alfeig, horta: 50907
 Algepsar, l': Algepsar, l': 50901
 Algepsar, mina d'algep de l': Algepsar, mina d'algep de l': 20903
 Algepsar, ombria de l': Algepsar, ombria de l': 50901
 Aljub, puntal de l': Aljub, puntal de l': 50101
 Altar, penyes de l': Altar, penyes de l': 50203
 Arnèlio, caseta del tio: Arnèlio, caseta del tio: 10401
 Artiga, estret de l': Artiga, estret de l': 50306
 Artiga, font de l': Artiga, font de l': 60305
 Artiga, l': Artiga, l': 50901
 Artiga, reguer de l': Artiga, reguer de l': 60303
 Asseat, collaet de l': Morteral, coll del: 50302
 Assut, barranc de l': Assut, barranc de l': 60303
 Ataüt, bassa de l': Ataüt, bassa de l': 60201
 Bala, toll de la: Bala, toll de la: 60108
 Ballesters, basseta dels: Ballesters, basseta dels: 60201
 Ballesters, fonteta dels: Ballester, fonteta de: 60305
 Bancalot, el: Bancalot, el: 50901
 Bany, el: Bany, el: 50901
 Bany, horta del: Bany, horta del: 50907
 Barranc, era del: Barranc, era del: 50906
 Barres, aljub del Collado: Barres, aljub del Coll de: 60202
 Barres, collado: Barres, coll de: 50302
 Barrons, bassa dels tres: Barrons, bassa dels tres: 60201
 Barrufo, basseta de: Barrufo, basseta de: 60201
 Batalla Alta, font de la: Batalla Alta, font de la: 60305
 Batalla Baixa, font de la: Batalla Baixa, font de la: 60305
 Batalla, la: Batalla, la: 50101
 Batalla, reguer de la: Batalla, reguer de la: 60303
 Batle, clotxa del Pla del: Batle, clotxa del Pla del: 60108
 Batle, pla del: Batle, pla del: 50602

Berambuig, aljub del Coll de: Berambuig, aljub del Coll de: 60202
 Berambuig, bassa de l'Horta de: Berambuig, bassa de l'Horta de: 60201
 Berambuig, camí de: Berambuig, camí de: 30507
 Berambuig, collado de: Berambuig, coll de: 50302
 Berambuig, corral de: Berambuig, corral de: 10402
 Berambuig, horta de: Berambuig, horta de: 50907
 Berambuig, reguer de: Berambuig, reguer de: 60303
 Beri-sanda: Berissanda: 50907
 Beri-sanda, bassa de: Berissanda, bassa de: 60201
 Blai, clotxa del tio: Blai, clotxa del tio: 60108
 Boda, penya de la: Boda, penya de la: 50101
 Bori, era del tio: Bori, era del tio: 50906
 Borregues, aljub dels: Borregues, aljub dels: 60202
 Botero, clotxa del tio: Botero, clotxa del tio: 60108
 Caballos, figueral de: Caballos, figueral de: 50907
 Cagaferro, el: Cagaferro, el: 50901
 Calatràs, caseta de: Calatràs, caseta de: 10401
 Calvari, aljub del: Calvari, aljub del: 60202
 Calvari, el: Calvari, el: 40702
 Camil'los, aljub dels: Camil'los, aljub dels: 60202
 Caminets, els: Caminets, els: 50901
 Canari, foia del: Canari, foia del: 50303
 Canari, fonteta del: Canari, fonteta del: 60305
 Cantalar, el: Cantalar, el: 50901
 Canterilles, reguer de les: : 60303
 Carboneres, les: Carboneres, les: 21400
 Càrpio, molí: Càrpio, molí: 50901
 Carrera, solana: Carrera, solana: 50904
 Casalets, els: Casalets, els: 50901
 Casalets, solana: Casalets, solana dels: 50904
 Castell, el: Castell, el: 40401
 Castro, assagador de: Castro, assagador de: 30508
 Castro, barranc de: Castro, barranc de: 60303
 Castro, bassa de: Castro, bassa de: 60201
 Castro, camí de: Castro, camí de: 30507
 Castro, corral de: Castro, corral de: 10402
 Castro, font de: Castro, font de: 60305
 Castro, horta de: Castro, horta de: 50907
 Castro, ombria de: Castro, ombria de: 50903
 Castro, reguer de la font de: Castro, reguer de la font de: 60303
 Castro, solana de: Castro, solana de: 50904
 Centeno, puntal de: Centeno, puntal de: 50101
 Cerdà, ombria: Cerdà, ombria: 50903
 Cerro, el: Cerro, el: 50101
 Clotxó, el: Clotxó, el: 60108
 Coca, vinya de: Coca, vinya de: 50907

Cocons, aljub del Racó de: Cocons, aljub del Racó de: 60202
Cocons, aljub del pla de: Cocons, aljub del pla de: 60202
Cocons, cova de: Cocons, cova de: 50803
Cocons, creu de: Cocons, Creu de: 50901
Cocons, penyes de: Cocons, penyes de: 50203
Cocons, pla de: Cocons, pla de: 50602
Cocons, racó de: Cocons, racó de: 50901
Coixo, bancal del: Coixo, bancal del: 50907
Conillera, la: Conillera, la: 50901
Corral Nou, aljub del: Corral Nou, aljub del: 60202
Corral Nou, el: Corral Nou, el: 50901
Corral Nou, font del: Corral Nou, font del: 60305
Corral Nou, galeria del: Corral Nou, galeria del: 20903
Corralissa, alcornoc de la: Corralissa, alcornoc de la: 40410
Corralissa, la: Corralissa, la: 10402
Corrals, els: Corrals, els: 10402
Costerà, font de la: Costera, font de la: 60305
Costerà, la: Costera, la: 50101
Costereta, la: Costereta, la: 50701
Cristo, racó del tio: Cristo, racó del tio: 50901
Cristo, reguer del tio: Cristo, reguer del tio: 60303
Dalt, era de: Dalt, era de: 50906
Eduardo Pina, aljub d': Pina, aljub de: 60202
Eretes de l'Alcúdia, les: Eretes de l'Alcúdia, les: 50906
Escaletes, font de les: Escaletes, font de les: 60305
Escaletes, les: Escaletes, les: 50901
Escaletes, reguer de les: Escaletes, reguer de les: 60303
Escolador, l': Escolador, l': 50701
Espinal, plaça de l': Espinal, plaça de l': 21400
Estanqueret, clotxa d': Estanqueret, clotxa d': 60108
Ferrera, cova la: Ferrera, cova de la: 50803
Ferrera, toll de la: Ferrera, toll de la: 60108
Figàs, caseta del tio: Figàs, caseta del tio: 10401
Figàs, fonteta del tio: Figàs, fonteta del tio: 60305
Figuera, font de la: Figuera, font de la: 60305
Figuera, reguer de la font de la: Figuera, reguer de la font de la: 60303
Fleuris, caseta dels: Fleuris, caseta dels: 10401
Fondo, camí: Fondo, camí: 30507
Fonillet: Fonillet: 50901
Fonillet, bassa de: Fonillet, bassa de: 60201
Fonillet, cova de: Fonillet, cova de: 50803
Fonillet, estret de: Fonillet, estret de: 50306
Fonillet, font de: Fonillet, font de: 60305
Fonillet, horteta de: Fonillet, horteta de: 50907
Fonillet, reguer de: Fonillet, reguer de: 60303
Forca, la: Forca, la: 50101

Fosques: Fosques: 50901
Fosques de Dins, font de: Fosques de Dins, font de: 60305
Fosques, basses de: Fosques, basses de: 60201
Fosques, font de: Fosques, font de: 60305
Gallarda, horta de la: Gallarda, horta de la: 50907
Gallarda, la: Gallarda, la: 50901
Goi, motoret de: Goi, motoret de: 60207
Gorra, bassonet de: Gorra, bassonet de: 60201
Gorra, font del Puntal de: Gorra, font del Puntal de: 60305
Gorra, puntal de: Gorra, puntal de: 50901
Gran, alcornoc: Gran, alcornoc: 40410
Guinsa, barranc de: Guinsa, barranc de: 60303
Hortetes, basses de les: Hortetes, basses de les: 60201
Hortetes, bassó de les: Hortetes, bassó de les: 60201
Hortetes, les: Hortetes, les: 50907
Inglés, mina de l': Anglès, mina de l': 20903
Julian, font de: : 60305
l'Oret: l'Oret: 50901
l'Oret, assagador de: l'Oret, assagador de: 30508
l'Oret, barranc de: l'Oret, barranc de: 60303
l'Oret, bassa de: l'Oret, bassa de: 60201
l'Oret, camí de: l'Oret, camí de: 30507
l'Oret, corral de: l'Oret, corral de: 10402
l'Oret, cova de: l'Oret, cova de: 50803
l'Oret, horta de: l'Oret, horta de: 50907
l'Oret, nevera de: l'Oret, nevera de: 60205
l'Oret, ombria de: l'Oret, ombria de: 50903
l'Oret, solana de: l'Oret, solana de: 50904
Llobada, barranc de la: Llobada, barranc de: 50901
Llobada, font de la: Llobada, font de la: 60305
Llobet, caseta del tio: Llobet, caseta del tio: 10401
Lloma, corral de la: Lloma, corral de la: 10402
Lloma, la: Lloma, la: 50901
Llops, camí de la font dels: Llops, camí de la font dels: 30507
Llops, font dels: Llops, font dels: 60305
Llorer, clot del: Llorer, clot del: 50304
Llosar, barranc del: Llosar, barranc del: 60303
Llosar, el: Llosar, el: 50901
Llosar, font del: Llosar, font del: 60305
Llosar, penyes del: Llosar, penyes del: 50203
Lloses, mina de les: Lloses, mina de les: 20904
Majo, clotxes del tio: Majo, clotxes del tio: 60108
Malladeta, la: Malladeta, la: 50901
Manasses, clotxa del tio: Manasses, clotxa del tio: 60108
Manyo, caseta del: Manyo, caseta del: 10401
Marcel·lino, el: Marcel·lino, el: 50901

Marcel·los, ombria dels: Marcel·los, ombria dels: 50903
Maricons, barranquet dels: Maricons, barranquet dels: 60303
Marjaleta, la: Marjaleta, la: 50901
Maset, aljub del: Maset, aljub del: 60202
Maset, collado del: Maset, coll del: 50302
Maset, el: Maset, el: 50901
Masia, barranc de la: Masia, barranc de la: 60303
Masia, camí de la: Masia, camí de la: 30507
Masia, font de la: Masia, font de la: 60305
Masia, solana de la: Masia, solana de la: 50901
Masses, reguer del tio: Masses, reguer del tio: 60303
Matilde: Matilde: 50901
Matilde de Dins, font de: Matilde de Dins, font de: 60305
Matilde de Fora, font de: Matilde de Fora, font de: 60305
Matilde, toll de: Matilde, toll de: 60108
Mestre, basseta del: Mestre, basseta del: 60201
Mestre, horteta del: Mestre, horteta del: 50907
Mina, solana de la: Mina, solana de la: 50904
Miramar, el: Miramar, el: 50901
Miró, penya: Miró, penya: 50101
Mirs, racó dels: Mirs, racó dels: 50901
Molinets, els: Molinets, els: 20205
Morteral, el: Morteral, el: 50901
Navarro, caseta de: Navarro, caseta de: 10401
Navarro, corral de: Navarro, corral de: 10402
Navarro, sènia de: Navarro, sènia de: 60207
Nofre, fonteta del: Onofre, fonteta d': 60305
Nova, arc de l'Horta: Nova, arc de l'Horta: 30602
Nova, horta: Nova, horta: 50901
Oms, els: Oms, els: 50901
Oms, font dels: Oms, font dels: 60305
Oronetes, cova de les: Oronetes, cova de les: 50803
Paulos, caseta dels: Paulos, caseta dels: 10401
Pedrera, la: Pedrera, la: 50901
Pelat, molí del: Pelat, molí del: 20205
Penya, assagador de la: Penya, assagador de la: 30508
Penya, coves de la: Penya, coves de la: 50803
Penya, la: Penya, la: 50101
Pepa, corralet de: Pepa, corralet de: 10402
Pepe Ramon, basseta del tio: Pepe Ramon, basseta del tio: 60201
Perxa, clotxa del tio: Perxa, clotxa del tio: 60108
Pinató, el: Pinató, el: 50901
Pitarch, molí: Pitarch, molí: 20205
Pitarch, penyes del Molí: Pitarch, penyes del Molí: 50203
Poll, fonteta del: Poll, fonteta del: 60305
Pont, primer: Pont, primer: 30509

Pont, reguer del Segon: Pont, reguer del Segon: 60303
Pont, segon: Pont, segon: 30509
Porc, llom del: Porc, llom del: 50101
Portellades, les: Portellades, les: 50901
Poviles, les: Poviles, les: 50901
Poviles, pouet de les: Poviles, pouet de les: 60204
Pua, sènia de: Pua, sènia de: 60207
Pujadeta, la: Pujadeta, la: 50901
Puntaló, el: Puntaló, el: 50101
Puntal, aljub del: Puntal, aljub del: 60202
Ramblars, els: Ramblars, els: 50901
Rambla, arc de la: Rambla, arc de la: 30602
Rambla, la: Rambla, la: 60302
Rambleta, bassa de la: Rambleta, bassa de la: 60201
Rambleta, horta de la: Rambleta, horta de la: 50907
Rambleta, la: Rambleta, la: 60302
Rambleta, sènia de la: Rambleta, sènia de la: 60207
Redó, el: Redó, el: 50305
Regol, el: Regol, el: 50901
Regol, secans del: Regol, secans del: 50901
Rei, fonteta del: Rei, fonteta del: 60305
Retor, fonteta del: Retor, fonteta del: 60305
Revolta, la: Revolta, la: 50908
Ribassades, les: Ribassades, les: 50901
Ritos, barranc dels: Ritos, barranc dels: 60303
Rocs, basseta dels: Rocs, basseta dels: 60201
Rocs, horteta dels: Rocs, horteta dels: 50907
Roc, carabasseral del tio: Roc, carabasseral del tio: 50907
Rogera, fonteta: Rogera, fonteta: 60305
Rogera, reguer de la fonteta: Rogera, reguer de la fonteta: 60303
Roia, penya: Roia, penya: 50101
Roia, penyes de la penya: Roia, penyes de la Penya: 50203
Roia, reguer de la penya: Roia, reguer de la Penya: 60303
Roig, collado: Roig, coll: 50302
Romeros, caseta dels: Romeros, caseta dels: 10401
Romero, toll de: Romero, toll de: 60108
Rossa, barranquet de la: Rossa, barranquet de la: 60303
Rossa, la: Rossa, la: 50101
Rossa, pla de la: Rossa, pla de la: 50602
Salze, font del: Salze, font del: 60305
Sant Josep, font de: Sant Josep, font de: 60305
Sanxis, barranquet de: Sanxis, barranquet de: 60303
Sanxis, font de: Sanxis, font de: 50901
Seca, bassa de l'Horta: Seca, bassa de l'Horta: 60201
Seca, horta: Seca, horta: 50907
Seca, ombria de l'Horta: Seca, ombria de l'Horta: 50901

Seca, pla de l'Horta: Seca, pla de l'Horta: 50602
 Segarra, corral de: Segarra, corral de: 10402
 Serrada de Dins, la: Serrada de Dins, la: 50901
 Serrada de Fora, la: Serrada de Fora, la: 50901
 Serrador, font del: Serrador, font del: 60305
 Soques, basseta dels: Soques, basseta dels: 60201
 Tarraguan, aljub de: Tarraguan, aljub de: 60202
 Tarraguan, assagador de: Tarraguan, assagador de: 30508
 Tarraguan, el: Tarraguan, el: 50901
 Tarraguan, pla de: Tarraguan, pla de: 50602
 Tarraguan, racó de: Tarraguan, racó de: 50901
 Taverner, aljub del: Taverner, aljub del: 60202
 Taverner, el: Taverner, el: 50901
 Taverner, reguer del: Taverner, reguer del: 60303
 Teixoneres, les: Teixoneres, les: 50901
 Tomàs, mina del tio: Tomàs, mina del tio: 20903
 Torreta, la: Torreta, la: 50901
 Ventorro, el: Navarro, corral de: 50908
 Vidals, pinar dels: Vidals, pinar dels: 50902
 Vila, horta de la: Vila, horta de la: 50907
 Xaulín: Xaulín: 50901
 Xaulín, aljub de: Xaulín, aljub de: 60202
 Xaulín, collado de: Xaulín, coll de: 50302
 Xaulín, corral de: Xaulín, corral de: 10402
 Xaulín, fonteta de: Xaulín, fonteta de: 60305
 Xaulín, reguer de: Xaulín, reguer de: 60303
 Ximo, era de: Ximo, era de: 50906
 Xòvar, barranc de: Xòvar, barranc de: 60303
 Xòvar, camí de: Xòvar, camí de: 30507
 Xòvar, coll del Barranc de: Xòvar, coll del Barranc de: 50302
 Xòvar, font del Barranc de: Xòvar, font del Barranc de: 60305
 Xòvar, ombria del Barranc de: Xòvar, ombria del Barranc de: 50903
 Xòvar, solana del Barranc de: Xòvar, solana del Barranc de: 50904
 Xurro, molí: Xurro, molí: 20205

4. CONCLUSIONS

Dels més de tres-cents topònims recollits, que en realitat es poden reduir a uns 153 d'específics, trobem que la immensa majoria són topònims de base romànica (o romanocatalana), i que hi ha una quantitat petita però significativa de toponímia de base aràbiga. Dins dels primers, en tenim alguns de realment antics, com són *Castro* i segurament *l'Oret*, i altres de més moderns però que ja han esdevingut opacs, com són *l'Artiga* o *Cocons*. També cal remarcar que la major part dels topònims són presos d'antropònims, i d'antropònims realment recents.

No vull acabar sense comentar que, pel que fa als genèrics, és fàcil de constatar un procés de castellanització en formes com *rincó (que desplaça *racó*) o *collado [κολλάο] (que desplaça *coll*), especialment en aquest segon, ja que és més productiu.

MANUEL SIFRE
UNIVERSITAT JAUME I
sifre@fil.uji.es

BIBLIOGRAFIA:

- ALCOVER, Antoni Maria & Francesc de B. MOLL (1930-62): *Diccionari Català-Valencià-Balear*.
- BISO = *Butlletí Interior de la «Societat d'Onomàstica»*
- BRUGUERA, Jordi (1988): «Toponímia de la Crònica de Jaume I», dins *Miscel·lània d'Homenatge a Enric Moreu-Rey. Volum I*. Barcelona, PAM-UB-SO-AILLC.
- COROMINES, Joan (1965-1970): *Estudis de toponímia catalana* (2 vols). Barcelona.
- (1980-): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*.
- DCVB = *Diccionari Català-Valencià-Balear*.
- DECLC = *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*.
- DUARTE, Carles & Àlex ALSINA (1984): *Gramàtica històrica del català I*. Barcelona, Curial.
- GALMÉS DE FUENTES, Álvaro (1983): *Dialectologia mozàrabe*. Madrid, Gredos.
- GÓMEZ MONDRAGON, Miguel (1982): *Eslida y su historia*. Segorbe, Publicaciones de la Caja de Ahorros y M.P. de Segorbe.
- MASCARÓ, Joan (1985): *Morfologia*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- MOREU-REY, Enric (1975): *Toponímia catalana. Assaig de bibliografia*. Barcelona.
- (1982): *Els nostres noms de lloc*. Mallorca, Editorial Moll.
- NADAL, Josep M. & Modest PRATS (1982): *Història de la llengua catalana I. Dels orígens fins al segle XV*. Barcelona, Edicions 62. [Cito per la 3a edició, 1987].
- PLAZA ARQUÉ, Carme (1990): *L'el·lipsi de la preposició de als renoms i noms de lloc*.- BISO XL (Col·loqui de Reus).